

Fyll i arbetsbeskrivningen genom att ersätta den ljusgrå texten med din egen text. Spara och bifoga dokumentet i samma mapp som resten av ditt bidrag.

NAMN:

Anna Wallenlind Nuvunga

E-POST:

anna@faktum.se

ARBETSNAMN:

Bakom Waldorfdockans ansikte

DESSA PERSONER ANMÅLS OCH KAN NOMINERAS

Anna Wallenlind Nuvunga

FÖRUTOM OVANSTÄENDE DELTOG FÖLJANDE PERSONER

Inga andra

PUBLICERINGSDATUM

23, 28 september 2014, samt 28 oktober

VAR PUBLICERADES JOBBET?

I Tidningen Faktum, samt en kortare artikel på Faktums hemsida www.faktum.se

BESKRIV RESULTATET AV GRÄVET KORTFATTAT

Bakom Waldorfdockans ansikte (Del ett)

Waldorfskolor lockar fler och fler elever, men många av dem byter skola efter bara några år. Vi ville ta reda på varför. Granskningen visade på allvarliga missförhållanden på flera Waldorfskolor. Bakom de pastellfärgade fasaderna fryses oliktankande ut, rektorer mörkar mobbing och våld och den religiösa tron som undervisningen bygger på döljs. Skolorna är isolerade från övriga samhället och präglas av en vi-och-dom-attityd enligt intervjuade föräldrar.

Farligt Mirakel (Del två)

Med hjälp av före detta Waldorflärare och antroposofier har Göteborgs särskolor infört en mycket kontroversiell metod för kommunikation med barn med svåra utvecklingsstörningar och autism. Metoden som heter "Faciliterad kommunikation" eller FC bygger på att en så

kallad facilitator hjälper barnet att skriva genom att hålla i barnets hand.

I två fall i Göteborg har elever som tidigare knappt kunnat kommunicera anklagat människor i sin närhet för allvarliga sexuella övergrepp via FC. Något som även hänt i andra länder och som lett till att metoden förkastats. Vår granskning visade att metoden användes i Göteborg trots att Socialstyrelsen avrått från den och trots att skolorna inte ens testat om det verkligen var barnet som kommunicerade.

PÅ VILKET SÄTT ANSER DU ATT GRÄVET UPPFYLLER KRITERIERNA FÖR GULDSPADEN?

Waldorfskolorna doftar mildt av pastell, slöjdade leksaker och ekologisk mat. De lockar fler och fler elever, men vår granskning visade att bakom "snällismen" fanns en mörkare sida som fick föräldrar att ta sina barn ur skolorna. Det är ett stort steg att byta skola och intervjuerna visade att det i de flesta fall var allvarliga missförhållanden som hade lett fram till beslutet.

Medan media har gått hårt åt både kommunala skolor och privata friskolor har Waldorfskolorna under många år varit förskonade från granskningar. Granskningen blev en sorts konsumentjournalistik riktad till alla föräldrar som funderar på att välja Waldorf och blev förhoppningsvis även en väckarklocka för skolorna som de senaste åren breddat sin rekryteringsbas utan att även öppna upp och frigöra skolorna från den antroposofiska tron.

Även del två om FC handlar om hur välvilja och tro inom den antroposofiska rörelsen kan få ödesdigra konsekvenser.

HUR UPPSTOD URSPRUNGSIDÉN TILL PROJEKTET?

Flera familjer i mitt grannskap har sina barn på en Waldorfskola. En av familjerna valde att ta sina barn därifrån efter ett antal olika incidenter som de upplevde som obehagliga och integritetskränkande. Det väckte min nyfikenhet kring Waldorfskolor och vad de egentligen stod för. Jag beslöt mig för att ta reda på om det var vanligt att föräldrar tog sina barn ur skolorna. Efter en genomgång av ett antal klasslistor på olika skolor i olika delar av landet insåg jag att min tes höll, nästa steg var att ta reda på varför föräldrarna valde bort Waldorf. Det visade sig att orsakerna var långt allvarligare än de märkliga incidenter jag inledningsvis hört talas om.

VILKA ARBETSMETODER TILLÄMPADES?

Granskningen inleddes med en genomgång av klasslistor från ettan till nian i ett antal olika Waldorfskolor och klasser för att se om tesen höll. I efterhand utökades antalet klasslistor för att få ett större underlag. Klasslistorna begärdes ut från kommunerna.

Inledningsvis gick jag även igenom en stor mängd forumdiskussioner om Waldorfskolor på nätet, både på svenska och internationella sidor. Jag läste även hundratals sidor av internt material från Waldorflärarseminarier och Waldorffederationens egen tidning "På Väg". Jag läste även en granskning av Waldorfskolor i bokform publicerad i Norge av ett par som tidigare arbetat på Waldorfskolor och varit engagerade i rörelsen i många år.

Därefter begärde jag ut alla anmälningar till Skolinspektionen som gjorts på Waldorfskolor de senaste fem åren och loggade varje anmälan samt beslut. Jag fick då fram vilka skolor som drabbats av flest anmälningar och jag letade sedan efter återkommande teman i anmälningarna.

Jag gick även igenom ett stort antal av Skolverkets tillsynsrapporter och deras information om skolornas prestationer gällande nationella prov och betyg. Den statistiken visade sig dock

vara mycket bristfällig eftersom skolorna ofta missat att rapportera in resultat och många klasser hade färre elever än tio, vilket förhindrar Skolverket att redovisa resultaten.

Muntliga källor fick jag tag på genom att skicka brev till föräldrar som tagit sina barn ur skolorna. Jag jämförde adressen på klasslistorna med nuvarande folkbokföringsadress för att utesluta att orsaken inte bara var att de flyttat. Några källor hittade jag via anmälningarna till Skolinspektionen. Samma teman som jag hittat i anmälningarna till SI återkom i många av de intervjuades berättelser.

Slutligen så besökte jag två skolor och ringde runt till flera skolor i egenskap av intresserad förälder. Syftet var att ta reda på vilken information skolorna ger potentiella elevers föräldrar. Berättade de något om den antroposofiska livssynen, tron på reinkarnation och Steiners andra idéer? Syftet var även att ta reda på vilken inställning skolorna hade till de nationella proven eftersom statistik jag begärt ut från skolverket visade att deltagandet i nationella prov var betydligt lägre än i andra skolor.

För del två om FC handlade metoden främst om att få kontakt med de drabbade och att vinna deras förtroende eftersom reportaget byggde på tillgång till deras historier. Även här föregicks reportaget av inläsning av en stor mängd material om metoden, hur den använts och ratats i andra länder, tidigare skandaler med falska anklagelser om sexuella övergrepp, kopplingen till Järna och antroposofin, intervjuer med Socialstyrelsen, forskare, experter och andra kritiker samt företrädare för metoden och deras skrivna material.

VILKA TYPER AV KÄLLOR ANVÄNDES?

Intervjuer med:

Föräldrar som tagit sina barn ur skolorna, samt med några föräldrar som var kritiska, men som hade sina barn kvar.

Lärare och rektorer på Waldorfskolor, samt företrädare för Waldorffederationen och Waldorfläroarbilden.

Företrädare för Stockholms universitet som underkänt Waldorfläroarbilden.

Jurister på Skolverket och Skolinspektionen.

Avhoppad lärare.

Före detta elev som gav en mycket bakgrundsmaterial och tips, men som inte ville medverka i reportaget.

Forskare i pedagogik (antroposof)

Jag kontaktade även landets största läroarbilden för att hitta forskare som studerat Waldorfpedagogiken, men hittade inga forskare som inte själva hade kopplingar till antroposofin, vilket säger en del om hur isolerade skolorna är från det ordinarie skolväsendet.

Del två:

Intervjuer med:

Pappan och elevassistent som anklagats för sexuella övergrepp

Forskare och experter på kommunikation med barn med autism och utvecklingsstörningar

Sakkunnig på Socialstyrelsen

Företrädare för metoden

Denna arbetsbeskrivning skall bifogas till alla bidrag som lämnas in till Guldspaden. Vid frågor – kontakta FGJs kansli.
Telefon: 08-665 40 10 E-post: kansli@fgj.se

Förälder som vars barn kommunicerar via FC

Dokument och skriftligt material:

Forumdebatter om Waldorf – både kritiska och rörelsens egna

Waldorfkritiska sidor, böcker och rapporter både svenska och internationella

Waldorffederationens interna material bland annat från Waldorflärarseminarierna, egna tidskrifter och informationsmaterial, samt skolornas hemsidor

Genomgång av mediabevakningen av Waldorfskolor de senaste tio åren

Anmälningar till Skolinspektionen

Skolverkets tillsynsrapporter

Skolverkets statistik

Del två:

Rapporter och annat material om FC – skriven av företrädare i Sverige och i andra länder

Förundersökning om sexuella övergrepp

De anklagades skriftliga kommunikation med särskolans olika företrädare

Socialstyrelsens kartläggning av metoden och bakgrundsmaterial

VILKA PROBLEM STÖTTE DU PÅ UNDER ARBETET?

Jag möttes av en stor ovilja hos Waldorfskolornas företrädare att prata om föräldrarnas kritik, vilket ironiskt nog bekräftade att problem mörkades och sopades under mattan. Rektorer höll sig undan, vägrade låta sig intervjuas och Waldorffederation ville inte erkänna att det fanns allvarliga problem på flera skolor.

Det största problemet för själva publiceringen och dess spridning var dock att vare sig Skolverket eller Skolinspektionen kunde få fram några siffror på hur stor omsättningen av elever är på kommunala skolor och andra friskolor. Vi hade alltså ingen jämförelsesiffra till det som var reportagets nyhets krok.

Ett annat problem var att vi från början hade tänkt göra en del två om kunskapsbrister, ovetenskaplig undervisning, fusk med betyg och nationella prov i Waldorfskolor. Men under arbetets gång så dök FC-spåret upp och det kändes mer spännande. Jag hade redan lagt ner mycket tid på att granska FC när DN fick ett tips och skrev om metoden, innan hade även en läkare på Dagens Medicin börjat blogga om frågan. Vi bestämde oss för att publicera ändå eftersom vi var de enda som hade de drabbades berättelser i sin helhet och de enda som läst förundersökningsmaterialet som fanns i det ena fallet. Del två blev därmed en granskning som hade lösare koppling till del ett än vad vi ursprungligen tänkt oss. Nackdelen blev att vinkeln om fusk med betyg och nationella prov aldrig blev publicerad – här finns mycket mer kvar att granska med andra ord.

HUR LÅNG TID TOG PROJEKTET?

Fyra månader ungefär parallellt med andra arbetsuppgifter, tre månader heltid.

VILKA REAKTIONER HAR ARBETET FÅTT FRÅN MYNDIGHETER OCH KOLLEGOR?

Del ett i granskningen återpublicerades under hösten i tidningen Scoop, GP skrev även om reportaget när det publicerades i september.

Skolinspektionen har efter granskningarna av FC och påtryckningar från kritiska experter förbjudit Göteborgs särskolor att använda sig av metoden som anses ovetenskaplig.

HAR PROJEKTET ANMÄLTS TILL PO, GRANSKNINGSNÄMNDEN ELLER ANNAN INSTANS?

Nej

TELEFON/E-POST TILL NOMINERADE JOURNALISTER:

031-63 21 57, 073-98 12 589

anna@faktum.se